

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

763

Vragen van de leden **Geurts** en **Von Martels** (beiden CDA), **Lodders** (VVD) en **Bisschop** (SGP) aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over *het artikel «Grote onvrede over aanpak pootgoedfraude»* (ingezonden 6 september 2019).

Antwoord van Minister **Schouten** (Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (ontvangen 19 november 2019). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2019–2020, nr. 577.

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Grote onvrede over aanpak pootgoedfraude»?¹

Antwoord 1

Ja.

Vraag 2

Herinnert u zich de antwoorden op de schriftelijke vragen van de leden Geurts en Von Martels over het handelen van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) met ondeugdelijk pootgoed en opvolging van meldingen door keuringsdiensten?²

Antwoord 2

Ja.

Vraag 3

Kunt u toelichten of u in de beantwoording van vraag 13 van de eerder gestelde schriftelijke vragen onjuiste informatie heeft gegeven aan de Kamer, aangezien u schrijft dat de Nederlandse Algemene Keuringsdienst (NAK) tuchtrechtmaatregelen kan nemen op basis van de Landbouwkwaliteitswet maar de directeur van de NAK aangeeft dat zij enkel op basis van de

¹ <https://www.boerderij.nl/Akkerbouw/Nieuws/2019/9/Grote-onvrede-over-aanpak-pootgoedfraude-468774E/>

² <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2019Z15165&did=2019D32914>

Zaaizaad- en Plantgoedwet keuring opschorten en hooguit last- of dwangsommen kunnen opleggen maar geen geldboetes?^{3 4}

Antwoord 3

Het antwoord 13 waar u op doelt⁵, ging over de mogelijkheden van de vier plantaardige keuringsdiensten in algemene zin, niet specifiek over de NAK. De NAK is op grond van de Zaaizaad- en Plantgoedwet 2005 (ZPW) inderdaad niet bevoegd tot het opleggen van een geldboete. In de beantwoording van vraag 13 is ingegaan op een eventuele uitbreiding van de bevoegdheden van de vier plantaardige keuringsdiensten in Landbouwkwaliteitswet of Zaaizaad-en Plantgoedwet 2005.

Vraag 4

Welke handhavingsmaatregel kan de NAK allemaal nemen tegen fraude van een niet-gecertificeerd bedrijf?

Antwoord 4

Op grond van de ZPW heeft de NAK meerdere bestuursrechtelijke handhavingsinstrumenten. Dit betreft:
De bevoegdheid tot het schorsen, intrekken dan wel doorhalen van een erkenning of registratie van leveranciers;
De bevoegdheid om ondeugdelijk teeltmateriaal uit de handel te nemen, op te slaan of te vernietigen of op kosten van de overtreder dergelijke maatregelen te treffen;
De (gemandateerde) bevoegdheid tot het toepassen van de herstelsancties last onder bestuursdwang en last onder dwangsom.
Naast de genoemde bestuursrechtelijke handhaving kan sprake zijn van strafrechtelijke handhaving. Hierin is de rol van de NAK beperkt tot het aan de NVWA melden van de geconstateerde overtreding. Het betreft dan vooral situaties waarbij achteraf wordt vastgesteld dat er in strijd met de wettelijke regels teeltmateriaal in de handel is gebracht, terwijl het niet meer mogelijk is de overtreding ongedaan te maken (herstelsancties) of de schade als gevolg hiervan te beperken.

Vraag 5

Kunt u aangeven welke signalen de NVWA het afgelopen jaar heeft ontvangen die gerelateerd zijn aan de pootgoedfraude en welke opvolging aan deze signalen is gegeven?

Antwoord 5

Op 10 april jl. heeft de NAK aan de NVWA gemeld dat in België valse NAK-labels zijn aangetroffen op pootaardappelen uit Nederland. Op 27 mei jl. is dit gemeld door Breeders Trust aan de Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de NVWA (NVWA-IOD). Een NVWA inspecteur (bijzonder opsporingsambtenaar – BOA) en een NAK keurmeester (toezichthouder) hebben op 12 april de handelaar bezocht die de aardappelen aan Belgische afnemers had geleverd. Op 16 april maakt de NAK een persbericht publiek met daarbij een afbeelding van een vals certificaat. De NVWA-IOD (Inlichtingen- en Opsporingsdienst) pakte het dossier daarna op. Dit onderzoek loopt nog en vanwege het strafrechtelijke aspect hiervan, kan ik hierover geen mededelingen doen.

Vraag 6

Kunt u aangeven welke acties de NVWA zelf ondernomen heeft na de eerste berichtgeving in de media over mogelijke fraude met aardappelen?

³ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2019Z15165&did=2019D32914>

⁴ <https://www.boerderij.nl/Akkerbouw/Nieuws/2019/9/Grote-onvrede-over-aanpak-pootgoedfraude-468774E/>

⁵ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/kamervragen/detail?id=2019Z15165&did=2019D32914>

Antwoord 6

De berichtgeving in de media was het gevolg van een persbericht van de NAK van 16 april. De activiteiten van de NVWA waren reeds op 10 april gestart naar aanleiding van de melding van de NAK. Zie verder mijn antwoorden op vraag 5.

Vraag 7

Deelt u de mening dat de «slappe» aanpak van de NVWA (zoals het niet handelend optreden bij fraude en het gewas gecontroleerd laten uitgroeien) het gezag ondermijnt en imago schade op de loer ligt? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 7

De NVWA heeft binnen haar mogelijkheden en bevoegdheden volgens de regels opgetreden. Er loopt een strafrechtelijk (voor)onderzoek door de NVWA-IOD. De (vermeende) fraude wordt serieus genomen. Daarnaast zijn maatregelen genomen om de fytosanitaire risico's af te dekken (op kosten van de telers), namelijk gecontroleerde uitgroei van het gewas, met inspecties, monsternames en toetsing van monsters. Het onderzoek in het veld en in het laboratorium heeft ondertussen plaatsgevonden en heeft geen afwijkingen aan het licht gebracht. De gevolgde werkwijze is in lijn met de historie, waarbij in vergelijkbare situaties (pootgoed zonder bewijs van goedkeuring) vernietiging van het gewas als disproportioneel werd gezien.

Na het in werking treden van de nieuwe Plantgezondheidswet ontstaat de mogelijkheid om bij telers die illegaal pootgoed uitplanten, naast fytosanitaire maatregelen (die bedoeld zijn om een fytosanitaire risico te voorkomen, te beperken of te elimineren) ook een bestuurlijke boete op te leggen. Bij gezamenlijk onderzoek bij dergelijke dossiers moet onderscheid gemaakt worden tussen de taken en verantwoordelijkheden van de NAK respectievelijk de NVWA, tussen gedrag dat al of niet frauduleus lijkt, en tussen fraude- en fytosanitaire risico's. Daar is door de NVWA juist naar gehandeld.

Vraag 8

Is de veronderstelling juist dat, als de NVWA eerder had ingegrepen, een deel van het «foute» pootgoed niet gepoot was geweest? Zo ja, vanwaar deze vertraging?⁶

Antwoord 8

Tot 3 mei was alleen bekend dat het om Belgische telers ging en niet bekend dat twee daarvan ook op Nederlands grondgebied hadden uitgepoot. Dit werd pas duidelijk na een melding van het FAVV (Federaal Agentschap voor de veiligheid van de voedselketen) op 3 mei. De aardappelen zaten op die datum al 2–3 weken in de grond.

Vraag 9

Kunt u toelichten waarom in deze fraudezaak een verschillende aanpak door de Nederlandse en Belgische autoriteiten gerechtvaardigd is als er Nederlandse en Belgische bedrijven bij betrokken zijn?

Antwoord 9

De NVWA heeft maatregelen opgelegd voor de uitplant van het illegale pootgoed die naar Nederlands recht en gezien eerdere besluiten het meest passend zijn, waarbij alle betrokken belangen zijn afgewogen. Het FAVV heeft andere maatregelen opgelegd met toepassing van het Belgisch recht. De nationale autoriteiten hebben vrijwel tegelijk de maatregelen opgelegd (NVWA: 10 mei, FAVV: 10 en 13 mei).

Vraag 10

Kunt u een overzicht geven van de handhavingsmogelijkheden van alle plantaardige keuringsdiensten voor fraude en in welke omstandigheden de betreffende plantaardige keuringsdienst een bepaalde handhavingsmaatregel kan nemen?

⁶ <https://www.boerderij.nl/Akkerbouw/Nieuws/2019/9/Grote-onvrede-over-aanpak-pootgoedfraude-468774E/>

Antwoord 10

De in mijn antwoord op vraag 4 genoemde mogelijkheden tot bestuursrechtelijke handhaving gelden ook voor Stichting Nederlandse Algemene Kwaliteitsdienst Tuinbouw (Naktuinbouw). Het Kwaliteits-Controle-Bureau (KCB) en Bloembollenkeuringsdienst (BKD) hebben eveneens een (gemandateerde) bevoegdheid tot het toepassen van de herstelsancties last onder bestuursdwang en last onder dwangsom maar dan op basis van de Landbouwkwaliteitswet. In deze wet kan sprake zijn van bestuursrechtelijke, tuchtrechtelijke of strafrechtelijke handhaving van de bij of krachtens de Landbouwkwaliteitswet gestelde verplichtingen. De mogelijke maatregelen die het tuchtgerecht van de betreffende keuringsdienst kan opleggen zijn berisping, een geldboete per overtreding tot maximaal € 20.750 (vierde categorie als bedoeld in het Wetboek van strafrecht), verscherpte controle op kosten van het bedrijf voor ten hoogste twee jaren en openbaarmaking van de uitspraak van het tuchtgerecht. Het OM kan in overleg met de keuringsdienst besluiten tot strafrechtelijke in plaats van tuchtrechtelijke vervolging.

Vraag 11

Bent u bereid om te bekijken of de handhavingsmogelijkheden van de plantaardige keuringsdiensten kunnen worden uitgebreid met de bestuurlijke boetes, zoals voorgesteld door de directeur van de NAK?⁷

Antwoord 11

In de Zaaizaad-en Plantgoedwet 2005 en Landbouwkwaliteitswet is nu geen mogelijkheid opgenomen om overtredingen met een bestuurlijke boete af te doen. Ik zal de inzet van de nu in deze regelgeving opgenomen handhaving-instrumenten evalueren en daarbij ook de plantaardige keuringsdiensten en de sector betrekken. Ik streef ernaar deze evaluatie uiterlijk in 2021 af te ronden. De resultaten van deze evaluatie kunnen aanleiding geven om de introductie van het systeem van bestuurlijke boetes te overwegen. Ik zie nu geen aanleiding om het wetsvoorstel Plantgezondheidswet, waarin enkel de mogelijkheid voor de Minister is opgenomen om een bestuurlijke boete op te leggen, te wijzigen. Deze verantwoordelijkheidsverdeling sluit aan bij de andere publieke domeinen voedselveiligheid, diergezondheid en dierenwelzijn.

Vraag 12

Kunt u een reactie geven op de uitspraak «De bijdrage van de NVWA aan het opsporen en aanpakken van de potgoedfraude is letterlijk nul» van de directeur van de NAK?⁸

Antwoord 12

De NVWA-IOD is naar aanleiding van de informatie over vermoedelijke fraude bezig met een strafrechtelijk (voor)onderzoek.

Vraag 13

Kunt u in een tijdlijn aangeven hoe de samenwerking tussen de NVWA en de NAK eruit heeft gezien in deze casus?

Antwoord 13

De melding van de NAK over valse labels, de gezamenlijke start van het onderzoek tot het besluit van beide organisaties om zelfstandig het onderzoek te vervolgen, bestrijkt een periode van 5 werkdagen:

Woensdag 10 april: melding NAK inzake pootgoed met valse labels. NVWA wijst BOA (bijzondere opsporingsambtenaar) aan die het onderzoek gaat doen.

Donderdag 11 april: interne voorbereiding van de BOA op het onderzoek.

Vrijdag 12 april: NVWA BOA en NAK Keurmeester starten gezamenlijk het onderzoek bij de handelaar.

⁷ <https://www.boerderij.nl/Akkerbouw/Nieuws/2019/9/Grote-onvrede-over-aanpak-pootgoedfraude-468774E/>

⁸ <https://www.boerderij.nl/Akkerbouw/Nieuws/2019/5/Belgapom-Nederland-is-laks-met-pootgoedfraude-429494E/>

Maandag 15 april: Veelvuldig afstemming tussen NVWA en de NAK, o.a. over de wisselwerking tussen opsporing en toezicht en omgang met bewijsstukken zoals het vervalste certificaat.

Dinsdag 16 april: NAK stuurt een persbericht uit met een afbeelding van een vals certificaat waarna de NVWA-IOD geïnformeerd wordt. De NAK gaat ook zelfstandig verder.

Daarvoor, op 5 april, heeft nog een overleg plaatsgevonden tussen NAK, NVWA en Breeders Trust inzake pootgoedfraude. Dit overleg had tot doel elkaar te informeren wat er speelt en hoe fraudegevallen effectief en samen kunnen worden opgepakt.

Vraag 14

Bent u bereid deze samenwerking te verbeteren ten behoeve van het internationale imago van onze pootgoedsector?

Antwoord 14

Doordat NVWA en NAK beide vanuit hun eigen expertise en mandaat aan deze zaak werken, ontstond er een spanningsveld op het scheidsvlak handhaven en het onderzoek ter voorbereiding op een eventuele strafzaak. Dit is verklaarbaar door het unieke karakter van deze zaak: de omvang ervan, de leveringen over de landsgrens heen, het gebruik van valse NAK-labels en de signalering midden in het pootseizoen. De NVWA is van plan om met de keuringsdiensten te komen tot een heldere instructie bij de samenwerking op het grensvlak van toezicht en opsporing.

De NVWA en de NAK kennen een lange historie van goede, intensieve samenwerking. Daar waar het niet goed gaat moet het verbeterd worden. Er is initiatief genomen om met elkaar hierover het gesprek aan te gaan.

Vraag 15 en 16

Kunt u per plantaardige keuringsdienst per jaar vanaf 2010 aangeven hoeveel meldingen van vermoedelijke fraude er zijn gedaan aan de NVWA?

Hoeveel meldingen over vermoedelijke fraude van de keuringsdiensten aan de NVWA hebben per jaar en per plantaardige keuringsdienst geleid tot handhaving door de NVWA vanaf 2010 en wat voor handhavingmaatregelen waren dit?

Antwoord 15 en 16

Onder fraude verstaat de NVWA: doelbewust bedrog met winst oogmerk. Vermoedelijke fraude wordt niet als aparte categorie geregistreerd. In onderstaande tabel is de gevraagde informatie weergegeven vanaf 2017 tot nu. In 2017 zijn geen meldingen van vermoedelijke fraude geweest. In de jaren daarvoor waren de registraties en rapportages binnen het fytosanitaire domein vooral gericht op vondsten van schadelijke (quarantaine)organismen.

Plantaardige keuringsdienst	Jaar (aantal fraudemeldingen)	NVWA actie
Kwaliteits Controle Bureau (KCB)	2018 (1), 2019 (3)	3x strafrecht (Proces Verbaal + overdracht aan OM); 1x bestuursrecht (intrekken exporterkenning + verbeterplan)
Naktuinbouw	2019 (2)	1x bestuursrecht (verscherpt toezicht op kosten van bedrijf + verbeterplan administratie); 1x bestuursrecht (corrigerende maatregel)
NAK	2019 (1)	Zie antwoord bij vraag 13
Bloembollenkeuringsdienst (BKD)	2018 (1)	1x bestuursrecht (verscherpt toezicht op kosten bedrijf)

Naast deze vermoedelijke fraudemeldingen ontvangt de NVWA jaarlijks tientallen meldingen van de keuringsdiensten, vooral over lichte overtredingen van fytosanitaire regels.

Vraag 17

Hoeveel meldingen van plantaardige keuringsdiensten over vermoedelijke fraude hebben sinds 2010 uiteindelijk geleid tot strafrechtelijke vervolging?

Antwoord 17

Zie mijn antwoord op vraag 15. Het is aan het OM om te besluiten of en, zo ja wanneer dossiers tot een rechtszaak leiden.